การยกระดับ และมาตรการทางกฎหมายในการป้องกันแก้ไขปัญหาฝุ่นละออง PM 2.5

สถานการณ์ฝุ่นละอองที่มีขนาดเล็กกว่า ๒.๕ ไมครอน (Particulate Matter: PM 2.5) หรือที่รู้จักกันในนามของฝุ่นละออง PM 2.5 นั้น ได้ส่งผลกระทบต่อการดำรงชีวิตประจำวันและสุขภาพของคนไทยในประเทศตั้งแต่พื้นที่ภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ รวมทั้งกรุงเทพมหานครและปริมณฑล โดยพื้นที่ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลนั้นปัญหาฝุ่นละอองโดยส่วนใหญ่เกิดจากการเผาไหม้ของเครื่องยนต์ โรงงานอุตสาหกรรม ส่วนในภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือปัญหาฝุ่นละอองส่วนใหญ่เกิดจากไฟป่าและการเผาในที่โล่ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเผาในภาคของเกษตรกรรม

ทั้งนี้ ฝุ่นละออง PM 2.5 ที่เราได้ยินชื่อกันอยู่บ่อย ๆ นั้น เป็นฝุ่นละเอียด (Fine Particles) ที่มีเส้นผ่าศูนย์กลางไม่เกิน ๒.๕ ไมครอน ฝุ่นละออง PM 2.5 เป็นฝุ่นขนาดเล็กประมาณ ๑ ใน ๒๕ ของเส้นผมมนุษย์ซึ่งไม่สามารถมองเห็นได้ด้วยตาเปล่าและขนจมูกไม่สามารถกรองฝุ่นละอองนี้ได้ โดยฝุ่นละอองที่มีขนาดเล็กกว่าหรือเท่ากับ ๑๐ ไมครอน เมื่อเราหายใจเข้าสู่ร่างกายจะสามารถแพร่กระจายเข้าสู่ทางเดินหายใจ กระแสเลือด และสามารถแทรกซึมเข้าสู่กระบวนการทำงานในอวัยวะต่าง ๆ ซึ่งดัชนีคุณภาพอากาศของประเทศไทยแบ่งเป็น ๕ ระดับ ซึ่งแต่ละระดับจะใช้สีเป็นสัญลักษณ์เปรียบเทียบระดับของผลกระทบต่อสุขภาพอนามัย (ตารางที่ ๑) คือ ตั้งแต่ ๐ ถึง ๒๐๑ ขึ้นไป โดยดัชนีคุณภาพอากาศ ๑๐๐ จะมีค่าเทียบเท่ามาตรฐานคุณภาพอากาศในบรรยากาศโดยทั่วไป หากดัชนีคุณภาพอากาศมีค่าสูงเกินกว่า ๑๐๐ แสดงว่าค่าความเข้มข้นของมลพิษทางอากาศมีค่าเกินมาตรฐานและคุณภาพอากาศจะเริ่มมีผลกระทบต่อสุขภาพ ซึ่งหากได้รับฝุ่นละออง PM 2.5 ที่มีค่าสูงกว่าค่ามาตรฐานเป็นเวลานาน จะทำให้เป็นอันตรายต่อสุขภาพและเสี่ยงต่อการเกิด

* จัดทำโดย นางกิตติมา อรุณพูลทรัพย์ วิทยากรชำนาญการ สำนักกฎหมาย (วันที่ ๒๐ เมษายน ๒๕๖๓)

ตารางที่ ๑ เกณฑ์ดัชนีคุณภาพอากาศของประเทศไทย

AQI	ความหมาย	สีที่ใช้	คำอธิบาย
๐ - ๒๕	คุณภาพอากาศดีมาก	ฟ้า	คุณภาพอากาศดีมาก เหมาะสำหรับกิจกรรมกลางแจ้งและการท่องเที่ยว
๒๖ - ๕๐	คุณภาพอากาศดี	เขียว	คุณภาพอากาศดี สามารถทำกิจกรรมกลางแจ้งและการท่องเที่ยวได้ตามปกติ
๕๑ - ๑๐๐	ปานกลาง	เหลือง	ประชาชนทั่วไป : สามารถทำกิจกรรมกลางแจ้งได้ตามปกติ ผู้ที่ต้องดูแลสุขภาพเป็นพิเศษ : หากมีอาการเบื้องต้น เช่น ไอ หายใจลำบาก ระคายเคืองตา ควรลดระยะเวลาการทำกิจกรรมกลางแจ้ง
๑๐๑ - ๒๐๐	เริ่มมีผลกระทบต่อสุขภาพ	ส้ม	ประชาชนทั่วไป : ควรเฝ้าระวังสุขภาพ ถ้ามีอาการเบื้องต้น เช่น ไอ หายใจลำบาก ระคายเคืองตา ควรลดระยะเวลาการทำกิจกรรมกลางแจ้ง หรือใช้อุปกรณ์ป้องกันตนเองหากมีความจำเป็น ผู้ที่ต้องดูแลสุขภาพเป็นพิเศษ : ควรลดระยะเวลาการทำกิจกรรมกลางแจ้ง หรือใช้อุปกรณ์ป้องกันตนเองหากมีความจำเป็น ถ้ามีอาการทางสุขภาพ เช่น ไอ หายใจลำบาก ตาอักเสบ แน่นหน้าอก ปวดศีรษะ หัวใจเต้นไม่เป็นปกติ คลื่นไส้ อ่อนเพลีย ควรปรึกษาแพทย์
๒๐๑ ขึ้นไป	มีผลกระทบต่อสุขภาพ	แดง	ทุกคนควรหลีกเลี่ยงกิจกรรมกลางแจ้งหลีกเลี่ยงพื้นที่ที่มีมลพิษทางอากาศสูง หรือใช้อุปกรณ์ป้องกันตนเองหากมีความจำเป็น หากมีอาการทางสุขภาพควรปรึกษาแพทย์

(ที่มา : กรมควบคุมมลพิษ)

โรคต่าง ๆ เช่น โรคเกี่ยวกับระบบทางเดินหายใจ มะเร็งปอด โรคหลอดเลือดหัวใจ เป็นต้น[๒]

แหล่งที่มาของฝุ่นละออง PM 2.5 แบ่งออกเป็น ๒ ประเภท คือ แหล่งกำเนิดที่เกิดจากการกระทำของมนุษย์และแหล่งกำเนิดที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ ซึ่งปัจจัยที่เกิดตามธรรมชาตินั้นอยู่นอกเหนือจากการควบคุมทำให้แก้ไขปัญหาได้ยาก แต่ปัจจัยที่เกิดจากการกระทำของมนุษย์นั้นสามารถควบคุมได้ด้วยการใช้มาตรการต่าง ๆ อย่างจริงจังและเป็นรูปธรรมทั้งในระยะสั้นและระยะยาว ดังนั้น การควบคุมแก้ไขปัญหาฝุ่นละออง PM 2.5 จึงจำเป็นต้องได้รับความร่วมมือจากทุกฝ่าย รวมทั้งต้องมีการบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมมลพิษอย่างเคร่งครัด ซึ่งกฎหมายของประเทศไทยที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมฝุ่นละอองขนาดไม่เกิน ๒.๕ ไมครอน (PM 2.5) มีอยู่หลายฉบับด้วยกัน เช่น

๑. พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๓๕ ซึ่งมีจุดมุ่งหมายในการปรับปรุงมาตรการควบคุมมลพิษที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนอย่างรุนแรง ทั้งทางด้านคุณภาพสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติ และสุขภาพ เพื่อให้เกิดมาตรฐานอันเป็นที่ยอมรับและได้รับความเชื่อมั่นจากทุกภาคส่วน โดยมีกรมควบคุมมลพิษเป็นหน่วยงานที่มีบทบาทและภารกิจเกี่ยวข้องโดยตรงในการควบคุมมลพิษตามพระราชบัญญัติฯ นี้

๒. พระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. ๒๕๓๕ มีจุดมุ่งหมายหลักเพื่อควบคุมที่ตั้งและการประกอบกิจการโรงงานเพื่อประโยชน์ในการพัฒนาเศรษฐกิจและการรักษาสิ่งแวดล้อม รวมทั้งสุขภาพอนามัยของประชาชน

๓. พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. ๒๕๓๕ มีจุดมุ่งหมายหลักเพื่อควบคุมดูแลกิจการสาธารณสุขและการอนามัยสิ่งแวดล้อม และในหมวดว่าด้วยเหตุรำคาญ มีบทบัญญัติบางมาตราที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมมลพิษทางอากาศ

๔. พระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. ๒๕๓๕ พระราชบัญญัตินี้ได้กำหนดเกณฑ์ควบคุมวัตถุอันตราย โดยการนำเข้า ผลิต ขนส่ง ใช้งาน การกำจัดและส่งออก ไม่ให้มีผลกระทบและเป็นอันตรายต่อมนุษย์ สัตว์ พืช หรือสิ่งแวดล้อม

๕. พระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. ๒๕๒๒ มีจุดมุ่งหมายหลักเพื่อจัดการจราจรทางบก ควบคุมดูแลสภาพรถตลอดจนวางหลักเกณฑ์การใช้รถและมีบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมมลพิษทางอากาศ

๖. พระราชบัญญัติการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๒๒ มีจุดมุ่งหมายหลักเพื่อส่งเสริมและควบคุมนิคมอุตสาหกรรม โดยมีบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมมลพิษทางอากาศ

จะเห็นได้ว่ามาตรการทางด้านกฎหมายของประเทศไทยนั้น ได้กระจายอยู่ในพระราชบัญญัติหลายฉบับด้วยกัน ซึ่งใน

[๒] กรมควบคุมมลพิษ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, ข้อมูลเกี่ยวกับ PM 2.5 จากกรมอนามัย (๑๓ พฤศจิกายน ๒๕๖๒), http://www.pcd.go.th/Info_serv/air_pm25_anamai.html

แต่ละฉบับมีวัตถุประสงค์ของกฎหมายในการจัดการกับกิจการเฉพาะด้านที่แตกต่างกันออกไป แต่มิได้มีวัตถุประสงค์ในการจัดการฝุ่นละออง PM 2.5 อย่างเฉพาะเจาะจง จึงไม่สามารถนำมาตรการทางกฎหมายมาใช้เพื่อการจัดการฝุ่นละอองได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในขณะที่มาตรการทางกฎหมายที่ใช้จัดการกับฝุ่นละออง PM 2.5 ของต่างประเทศ เช่น ในประเทศเกาหลีใต้ได้ถูกบัญญัติไว้ในกฎหมายฉบับเดียว ซึ่งมีวัตถุประสงค์หลัก คือ การลดฝุ่นและมีเนื้อหาครอบคลุมถึงแหล่งที่มาของฝุ่น มีมาตรการที่หลากหลายในการกำกับดูแลให้มีการปฏิบัติตาม นอกจากนี้ ยังมีตัวอย่างของมาตรการและแนวทางในการแก้ปัญหาฝุ่นละอองขนาดเล็กในต่างประเทศที่น่าสนใจอีกหลายประเทศด้วยกัน ได้แก่[๓]

๑. จีน ใช้มาตรการแก้ปัญหาในระยะสั้นด้วยการห้ามปิ้งย่าง การใช้โดรนพ่นสารกำจัดหมอกควัน ยิงจรวดสร้างฝนเทียม ติดสปริงเกอร์ขนาดยักษ์ ส่วนในระยะยาวมีการควบคุมการปล่อยมลพิษของโรงงานอุตสาหกรรม การใช้พลังงานเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม มีการพัฒนาแอปพลิเคชันตรวจวัดสภาพอากาศที่มีความแม่นยำสูง การใช้กฎหมายภาษีอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม กำหนดเก็บภาษีการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมต่อหน่วยของการปล่อยมลพิษทางอากาศ เป็นต้น

๒. เกาหลีใต้ ในระยะสั้นมีการรณรงค์ให้ประชาชนสวมหน้ากาก ลดกิจกรรมกลางแจ้ง รัฐบาลแจ้งเตือนปริมาณฝุ่นผ่านแอปพลิเคชัน จำกัดการผลิตไฟฟ้าที่ ๘๐% การทำฝนเทียม ส่วนในระยะยาวมีการจัดให้บริการขนส่งฟรีในช่วงเวลาเร่งด่วนเพื่อช่วยลดปริมาณใช้รถยนต์ส่วนบุคคล มีโครงการนำร่องโดยใช้โดรนติดกล้องบินตรวจตราพื้นที่ปล่อยมลพิษเพื่อทำการลงโทษผู้กระทำผิด นอกจากนี้ ยังได้ตรากฎหมายพิเศษเกี่ยวกับการลดและการจัดการฝุ่นละอองขนาดเล็ก โดยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อป้องกันอันตรายจากฝุ่นละออง PM 2.5 ที่มีผลต่อสุขภาพของประชาชน โดยมีสาระสำคัญคือ การให้อำนาจรัฐบาลและรัฐบาลท้องถิ่นในการกำหนดและดำเนินมาตรการที่จำเป็นเพื่อลดฝุ่นละออง ซึ่งนอกจากมาตรการทางกฎหมายแล้วยังได้มีการลงทุนปลูกต้นไม้ตั้งแต่ช่วงปี ๒๐๑๔ จนถึงปัจจุบัน

๓. อินเดีย สั่งลดการก่อสร้างและการรื้อถอนที่ทำให้เกิดฝุ่น มีการปิดโรงไฟฟ้าพลังงานถ่านหินชั่วคราว เพิ่มอัตราค่าจอดรถในพื้นที่สาธารณะให้สูงขึ้น การห้ามใช้รถยนต์เครื่องยนต์ดีเซลขนาดใหญ่ เพิ่มสายรถประจำทางและขบวนตู้รถไฟฟ้าใต้ดินเพื่อให้ประชาชนหันไปใช้ระบบขนส่งสาธารณะให้มากกว่าการใช้รถส่วนตัว

๔. ญี่ปุ่น มีการคุมเข้มการปล่อยก๊าซพิษจากเครื่องยนต์ มีอัตราโทษปรับสูงสำหรับรถที่ปล่อยควันดำ มีการพัฒนาเทคโนโลยีเครื่องยนต์เพื่อให้การเผาไหม้สมบูรณ์ขึ้น พัฒนาประสิทธิภาพของเครื่องยนต์และตัวดักจับกรองฝุ่นและก๊าซพิษ มีมาตรการตรวจสภาพรถยนต์อย่างเข้มงวด

๕. อังกฤษ มีมาตรการลดการใช้เชื้อเพลิงทั้งไม้และถ่านหิน ทั้งนี้ ในปี ๑๙๕๒ ได้เกิดหมอกควันด้านมลภาวะปกคลุมทั่วกรุงลอนดอนเป็นจำนวนมาก (The Great Smog of London) และได้คร่าชีวิตผู้คนไปกว่า ๑๒,๐๐๐ คน ซึ่งมีผลทำให้รัฐบาลอังกฤษได้ออกกฎหมายจัดการมลพิษทางอากาศขึ้นเป็นฉบับแรกในปี ๑๙๕๖ (Clean Air Act 1956)

๖. สเปน จำกัดรถยนต์ในเขตควบคุมคุณภาพอากาศ กระตุ้นให้คนใช้รถจักรยาน

๗. ฝรั่งเศส ห้ามรถดีเซลวิ่งเข้าใจกลางเมืองหลวง และมีมาตรการอุดหนุนให้ประชาชนเดินทางด้วยวิธีที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

๘. สวีเดน มีมาตรการเรียกเก็บค่าธรรมเนียมรถที่ขับเข้าไปในพื้นที่การจราจรหนาแน่น

๙. เนเธอร์แลนด์ ส่งเสริมระบบรถราง ห้ามจอดรถใกล้บ้านเรือน ผู้ที่ไม่ใช้รถยนต์จะได้รับอัตราค่าเช่าบ้านถูกกว่า ถือเป็นการสร้างแรงจูงใจเชิงนโยบาย

๑๐. เดนมาร์ก ส่งเสริมการใช้รถจักรยาน

๑๑. ฟินแลนด์ ลงทุนเรื่องขนส่งสาธารณะ

๑๒. บราซิล ส่งเสริมการใช้ระบบโดยสารขนาดใหญ่และราคาถูก

ในส่วนของประเทศไทยนั้น ปัจจุบันรัฐบาลได้เห็นชอบแผนปฏิบัติการขับเคลื่อนวาระแห่งชาติในการแก้ไขปัญหามลพิษด้านฝุ่นละอองซึ่งมีแนวทางแก้ปัญหาใน ๓ มาตรการ[๔] ด้วยกัน คือ ***มาตรการที่ ๑*** การเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการเชิงพื้นที่ ***มาตรการที่ ๒*** การป้องกันและลดการเกิดมลพิษที่ต้นทางหรือแหล่งกำเนิด และ***มาตรการที่ ๓*** การเพิ่ม

---

[๓] ผู้จัดการออนไลน์, ส่องมาตรการแก้ฝุ่น PM 2.5 ต่างประเทศ แบบไหนไทยควรเอาอย่าง (๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๒), https://mgronline.com/qol/detail/9620000011307

[๔] กรมควบคุมมลพิษ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, แผนปฏิบัติการขับเคลื่อนวาระแห่งชาติ การแก้ไขปัญหามลพิษด้านฝุ่นละออง, file:///C:/Users/HP%20Pavilion%20Intel%20P6/Downloads/Plan-for-solving-dust-pollution-problems.pdf

ประสิทธิภาพการบริหารจัดการมลพิษ อีกทั้งในคราวประชุมคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๒๑ มกราคม ๒๕๖๓ ที่ประชุมยังได้มีมติเห็นชอบ เรื่อง การยกระดับมาตรการในการป้องกันและแก้ไขปัญหามลพิษฝุ่นละอองในช่วงสถานการณ์วิกฤต โดยได้มอบหมายให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเร่งดำเนินการอย่างจริงจังและเข้มงวด[๕]

นอกจากนี้ ประธานกรรมการหอการค้าไทยและสภาหอการค้าแห่งประเทศไทย ได้เปิดเผยว่าภาคเอกชนมีความเป็นห่วงในเรื่องปัญหาอากาศในปัจจุบันเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะปัญหาฝุ่นละอองขนาดเล็กที่ส่งผลกระทบต่อบรรยากาศการท่องเที่ยว รวมทั้งส่งผลเสียต่อสุขภาพอนามัยของประชาชน ทั้งนี้ แม้ว่าจะมีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมอยู่พอสมควร แต่ยังไม่มีความชัดเจนและไม่มีการบูรณาการบังคับใช้กฎหมายอย่างมีประสิทธิภาพ การแก้ไขปัญหาที่ผ่านมาเป็นเพียงการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าเพื่อบรรเทาสถานการณ์ให้เบาบางลงเท่านั้น จึงได้มีการผลักดัน “ร่างพระราชบัญญัติการบริหารจัดการเพื่อความสะอาดของอากาศ พ.ศ. ....” ซึ่งผ่านความเห็นพ้องกันทั้งหอการค้าทั่วประเทศ และคณะกรรมการร่วมภาคเอกชน ๓ สถาบัน (กกร.) โดยได้ร่วมกันเข้าชื่อ ๑๐,๐๐๐ รายชื่อ และยื่นหนังสือต่อนายชวน หลีกภัย ประธานรัฐสภา เพื่อนำเสนอเรื่องนี้ให้สภาผู้แทนราษฎรไปพิจารณา[๖]

โดยร่างกฎหมายดังกล่าวมีจุดประสงค์หลักเพื่อพัฒนาและบูรณาการระบบการบริหารจัดการทุกภาคส่วน วางระบบป้องกันการปล่อยมลพิษเข้าสู่สภาพแวดล้อมและชั้นบรรยากาศ บริหารจัดการระบบงบประมาณ การพัฒนามาตรฐานคุณภาพอากาศ ระบบการประเมินคุณภาพอากาศ ระบบการเฝ้าระวังระบบการเตือนภัยจากสถานการณ์อากาศ ระบบการจัดการในสถานการณ์วิกฤต ระบบการพัฒนาองค์ความรู้ ทั้งนี้ นอกจากระบบบริหารจัดการดังกล่าวแล้ว ยังต้องกำหนดมาตรการและวิธีการในกรณีที่เกิดวิกฤตการณ์ทางอากาศ รวมถึงมาตรการลงโทษทั้งในรูปของค่าปรับและโทษทางอาญา และสนับสนุนให้มี “Clean Air Act Thailand หรือกฎหมายอากาศสะอาด” โดยจัดตั้งองค์กรอิสระขึ้นเพื่อควบคุมการดำเนินการ

ดังที่ได้กล่าวในข้างต้นแล้วว่า การจัดการปัญหาฝุ่นละออง PM 2.5 ที่ผ่านมานั้น แม้ภาครัฐจะตรากฎหมายขึ้นมาหลายฉบับ รวมทั้งมีมาตรการตามกฎหมายหรือตามนโยบายต่าง ๆ อีกมากมาย แต่ก็ยังไม่สามารถแก้ไขปัญหาให้สำเร็จลุล่วงตามวัตถุประสงค์ได้ เนื่องจากการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับฝุ่นละออง PM 2.5 นั้นไม่ใช่เรื่องง่ายและคงไม่สามารถกระทำได้ภายในระยะเวลาอันรวดเร็ว แต่อย่างไรก็ตาม คุณภาพของอากาศที่ดีจะสามารถกลับมาได้หากทุกคนในประเทศร่วมมือกันลดการก่อมลพิษต่อสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นรูปธรรม โดยในส่วนของภาครัฐต้องลงมือผลักดันให้เกิดการแก้ไขปัญหาฝุ่นละออง PM 2.5 อย่างจริงจังและทันท่วงที มีมาตรการเพื่อยกระดับมาตรฐานในการควบคุมและลดการปล่อยมลพิษจากแหล่งกำเนิดต่าง ๆ อย่างเคร่งครัด สนับสนุนให้ประชาชนหันมาใช้การขนส่งสาธารณะแทนการใช้รถยนต์ส่วนตัว เพิ่มพื้นที่สวนสาธารณะและส่งเสริมการปลูกต้นไม้เพื่อเพิ่มพื้นที่สีเขียว ดำเนินการปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมที่มีการบังคับใช้อยู่ให้มีความเหมาะสมและทันต่อสถานการณ์ในปัจจุบันโดยการตรากฎหมายเฉพาะเพื่อแก้ไขปัญหาฝุ่นละออง PM 2.5 ร่วมกับนานาอารยประเทศ นอกจากนี้ ประชาชนทุกคนในประเทศควรตระหนักถึงความสำคัญของการมีคุณภาพอากาศที่ดีและมีส่วนร่วมในการป้องกันรวมทั้งแก้ไขปัญหาตามบทบาทและภารกิจหน้าที่ของแต่ละคนอย่างเต็มความรู้ความสามารถ ทั้งนี้ หากคนไทยทั้งประเทศร่วมมือกันโดยเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมเป็นหลัก เชื่อว่าปัญหาฝุ่นละออง PM 2.5 จะลดปริมาณลงและก่อให้เกิดคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นกว่าเดิมอย่างแน่นอน ■

---

[๕] ทำเนียบรัฐบาล, สรุปข่าวการประชุมคณะรัฐมนตรี ๒๑ มกราคม ๒๕๖๓, https://www.thaigov.go.th/news/contents/details/25960

[๖] ประชาชาติธุรกิจออนไลน์, หอการค้าไทยยื่น ๑๐,๐๐๐ รายชื่อหนุนร่างพระราชบัญญัติอากาศสะอาด (๒๕ ธันวาคม ๒๕๖๒), https://www.prachachat.net/economy/news-405150